

PROJECTE GRÍPIA

Territori ramader

Vanesa Freixa Riba

L'Associació Rurbans treballa la dinamització del sector primari de muntanya mitjançant accions que pretenen visibilitzar una nova generació de pagesos i pageses que basen en l'agroecologia la seva manera d'entendre l'ofici.

El Projecte Grípia vol ser una plataforma d'intercanvi de coneixements, idees, contactes i projectes que treballen en la mateixa direcció. Vol ser un espai per a totes aquelles persones que es volen dedicar a fer de pagès i tenen greus problemes per accedir-hi: accés a la terra, manca de patrimoni, inversió obligatòria excessiva en la seva incorporació que no respon als seus interessos, manca d'organització del sector, etc.

Pretenem consolidar un nou model dins del sector que està produint canvis profunds en el desenvolupament rural del nostre país. A través de la incorporació de noves generacions, molts cops alienes a una tradició familiar, es pretén demostrar que el sector primari, per si mateix, és un sector viable econòmicament amb un alt component de conservació i dinamització del territori:

- Mitjançant l'aplicació d'una producció a petita escala de base familiar i/o cooperativa.
- Sostenible amb l'entorn, i compromès amb la conservació de la biodiversitat i el paisatge.
- Que busca la naturalitat del producte i la seva forma original respectant les llavors i les races autòctones.
- Que ofereix un producte de qualitat a través de la venda directa entre productor i consumidor a mercats locals i de proximitat.

Volem donar forma i força a la nova pagesia del nostre país. El projecte lluita per reivindicar la dignificació i normalització d'aquest ofici i

que a la llarga les noves generacions vulguin ser pagesos i pageses d'una manera natural, introduint les seves mans directament al fons de la terra.

El Projecte Grípia. Territori Ramader té com a objectiu garantir el relleu generacional de les explotacions ramaderes de muntanya mitjançant la incorporació de joves a l'activitat, la gestió sostenible de les explotacions i la dinamització del sector fent-lo viable econòmicament.

El projecte pretén també dignificar aquesta professió i facilitar eines per a la seva organització i cooperació. Aquest és el primer projecte d'aquestes característiques que es fa a tot Catalunya i es constitueix com un pla pilot a les zones de muntanya, localitzat en la seva primera edició al Pallars Sobirà i Pallars Jussà.

El projecte té cinc línies de treball que continuarem desenvolupant:

- L'escola de pagesia i l'activitat pastoral
- Banc de terres: custòdia agrària;
- Servei de suport a les explotacions
- Revalorització i comercialització de llana de raça xisqueta
- Sensibilització de joves

PER QUÈ SORGEIX?

La iniciativa del Projecte Grípia sorgeix per un cantó de la identificació d'una necessitat real del territori per la falta del relleu generacional i per la gran disminució que pateix el sector primari a les comarques de muntanya. Aquest fet és perfectament extrapolable a d'altres territoris del nostre país i a moltes regions desenvolupades del nostre planeta.

Les comarques de l'Alt Pirineu i Aran sumen un total de 60.000

habitants (només un 1% de la població total de Catalunya).

Al Pallars Sobirà, més en concret, hi ha un total de 7.446 habitants (5,4 hab./km²), cosa que suposa la densitat més baixa de Catalunya. El sector primari a la comarca representa el 3,8% del PIB que genera. En els darrers 20 anys s'han tancat més de 700 explotacions. L'any 2005 hi havia 308 explotacions i al juliol de 2008 només en quedaven 267, la majoria d'elles a temps parcial (80%) i hi ha la previsió per d'aquí a 10 anys d'una pèrdua de més del 20%.

Per un altre cantó i a causa d'una demanda real de persones joves que reclamen una formació vinculada a una manera de viure que, cada vegada més, busca el seu arrelament a la terra i a una manera de viure cada cop més coherent amb la manera com entenen la vida: més lenta, més lligada a la natura, més autosuficient i amb la voluntat de guanyar el just per a tenir una vida més senzilla però complerta.

LES DIFERENTS LÍNIES DE TREBALL

Escola de pastors

Pren el model de l'escola de pastors d'Astúries. Les hores cursades seran reconegudes pel Departament d'Agricultura com a hores de nova incorporació.

L'Escola de Pagesia i Activitat Pastoral és una peça central del projecte Grípia, i vol encabir tots aquells pagesos i pageses que creuen en el sector, que tenen la il·lusió de donar-li continuïtat i d'accedir a què gent nova hi entri i aprengui a partir dels seus coneixements.

L'alumne realitza un mes de teoria amb la col·laboració de l'Escola de Capacitació Agrària del Pallars i quatre mesos de pràctiques en

una explotació ramadera del Pallars. El ramader es fa càrrec de la manteniment de l'alumne mentre duren les pràctiques i es compromet a donar-li una bona formació; aquest, per la seva part, es compromet a realitzar quatre mesos de pràctiques.

Els objectius són garantir la continuïtat de les explotacions ramaderes i incorporar actius al sector.

En aquesta primera edició 2009, hem comptat amb 24 explotacions participants que han aconseguit 25 alumnes.

El perfil d'aquesta primera remesa de pagesos/es, pastors/es té un perfil molt concret. Persones amb una mitjana d'edat de 31 anys, principalment entre els 25 i 32 anys; moltes d'elles amb estudis universitaris i amb una clara vocació per dur a terme aquest ofici.

De la primera edició el primer grup de 13 ja ha acabat les pràctiques, i la resta ha de finalitzar a finals del mes de gener.

Actualment hem llençat l'edició 2010 amb una llista de preinscrits de 130 persones per un total de 30 places. Ens trobem davant d'un fenomen a escala global, on hi ha una clara voluntat de retorn a la terra, protagonitzat per joves del nostre país, la majoria d'ells sense tradició pagesa a les seves esqueses.

Banc de Terres. Custòdia agrària. Custòdia del Territori.

Amb l'objectiu de garantir el relleu generacional, la incorporació de joves al sector i la recuperació d'espai agrícola, és necessari crear un banc d'explotacions i un servei de voluntariat agrícola.

Al banc d'explotacions es poden adreçar totes aquelles persones que volen deixar l'activitat o que necessiten una persona amb qui compartir l'explotació, però que volen arribar a un acord i traspasar infraestructura, terres, bestiar, etc. facilitant que altres persones puguin fer una nova incorporació.

D'altra banda des de l'associació també s'ofereix un servei de recuperació de prats i d'aquesta manera dels hàbitats associats per ús ramader, mitjançant el voluntariat ambiental agrícola en el qual pot participar qualsevol persona interessada (ramaders/es i/o voluntaris/àries).

Les dos línies, Banc d'explotacions i recuperació de prats, sempre

van vinculades a un projecte de recuperació d'espai agrícola, pastoralisme o relleu generacional mitjançant projectes de custòdia agrària del territori.

Actualment, en aquest país, aquesta és l'única via d'incorporar gent jove al sector que no provenen de família pagesa. És doncs una oportunitat real de relleu que ve de la mà de pagesos que es troben a punt de jubilar-se i que no volen que cessi l'activitat ni es perdi la pastura a muntanya.

Assessorament tècnic a explotacions i acompanyament d'explotacions de finques custodiades

Es duu a terme un servei d'assessorament tècnic a explotacions sota custòdia que estan implicades al Projecte, amb l'objectiu de donar assessorament en els diferents àmbits: transformació i/o distribució del producte; cerca de finançament; coordinació d'iniciatives de cooperació entre el sector, i desenvolupament de plans de gestió sostenibles de les finques. Aquest servei només s'ofereix a les explotacions que participen al Projecte i es presenta com un plus afegit a la seva col·laboració.

Comercialització de productes locals. La llana

Aquesta línia del projecte pretén aconseguir dos objectius. D'una banda pagar un preu just al ramader per la xolla de la llana; de l'altra vendre aquesta llana transformada en productes artesanals. Durant l'any 2009 s'han realitzat dues actuacions per tal d'aconseguir complir amb els objectius anteriors. S'han organitzat cursos de formació per artesanes de la llana i el feltre i s'han comprat més de 14.000 kg de llana a 21 explotacions del Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Alta Ribagorça. L'artesanat que ha participat en els cursos de formació són les persones encarregades de transformar la llana comprada en productes artesanals. Tots aquests productes es comercialitzaran sota una marca comuna «Ovella Xisqueta, llana de l'Alt Pirineu» i formaran part d'un catàleg que els identificarà conjuntament.

El Projecte està vinculat a la raça autòctona en perill d'extinció: xisqueta. Aquest any hem pagat la llana d'aquesta raça a 0,60 cèntims el quilo. Quan el preu de mercat es troba al voltant dels 0,15 cèntim/

quilo. Tot i que la quantitat continua sent irrisòria pel sector aquest és un preu molt més que competitiu.

Sensibilització de joves

Es continuarà col·laborant amb el Consell Comarcal del Pallars Sobirà a través del projecte Joves i Pagesia. Aquest projecte d'Intercanvis de Joves Ramaders té com a objectiu establir un grup de joves de la comarca que s'interessin o vulguin incorporar-se a l'activitat ramadera. Aquests formaran part d'un grup de treball que té la intenció de definir un Pla de Gestió d'Explotacions per a noves generacions que incorpori les necessitats actuals dels joves agricultors.

Dins d'aquest projecte ens emportem els joves a visitar explotacions que siguin gestionades per gent jove i projectes de cooperació.

El Projecte Grípia es tracta d'una iniciativa de l'associació Rurbans i l'empresa Montanyanes del Pallars Sobirà i compta amb el suport del Departament de Treball-SOC, del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, del Departament de Medi Ambient i Habitatge, de la Diputació de Lleida (Àrea de Medi Ambient), de l'Institut de Desenvolupament de l'Alt Pirineu i Aran, de l'Obra Social Caixa de Catalunya, del Centre Català d'Artesania i del Consell Comarcal del Pallars Sobirà.

Notes

1. Associació Rurbans: www.projectegripia.cat
2. Grípia [pallarès]: 'menjadora mòbil per a les ovelles i les cabres'
3. Obrador Xisqueta: www.obradorxisqueta.cat